हि प्रकृत्योच्यते तस्यैकधेन्य इति (६. २. २. ३)। हिरण्यगर्भ इत्यृचा (१३. ४) स्रुवाघारः ॥३५॥ हिरण्यगर्भवत्याघारमाघारयतीति (६. २. २. ५) वचनात्· स च पूर्व एव भवति नापूर्वः प्रकृतिलिङ्गसंयोगो ह्यत्र भवति आघारमाघारयतीति। पूर्वत्वेऽपि संदेहः किं पूर्वाघारे मन्त्रविधानम् उतोत्तराघारऽइति· किं तावत्प्राप्तम्· पूर्वो देवतासामान्यात् ॥३६॥ स्रुवाघारो हिरण्यगर्भवत्या कर्तव्यः· कुत एतत् देऽन्यात् स्रुवाघारे हि प्रजापतिर्देवता हिरण्यगर्भवत्यामपि प्रजापतेरेव देवतात्वम् कस्मै देवाय हविषा विधेमेति कश्च प्रजापतिः· मन्त्रश्च स्रुवाघारऽएव देवताभिधानसमर्थः तस्मात्तत्रैव विनियुज्यतऽइति। एवं प्राप्तऽआह· उत्तरे तु सामान्योपदेशाभ्याम् ॥३७॥ तुशब्दः पक्षव्यावृत्तौ· न पूर्वस्मिन्नाघारे मन्त्रप्रयोगः किं तर्ह्युत्तराघारे· कुत एतत् मन्त्रवत्त्वसामान्यात् यस्यैव च प्रकृतौ मन्त्रो दृष्टस्तस्यैव मन्त्रान्तरविधानमनुरूपतरम् इतरत्र तु मन्त्रवत्ता च विधेया तद्विशेषश्चेति गौरवं स्यात्· तेनोत्तराघारे मन्त्रो विधीयमानः शब्दवत्त्वसामान्यान्मन्त्रान्तरस्य निवर्तको भवति यथा स्नेहेन सामान्यात्तैलं घृतस्य· यत्पुनरुक्तम् कशब्देन प्रजापतिरभिधीयतऽइति इन्द्रस्यापि तच्छब्दाभिधानमविरुद्धम् तस्मान्मन्त्रोपदेशादुत्तराघारऽएव तद्विनियोग इति। सं° उपदेशाच्चेति विधिबलाल्लिङ्गस्यापीन्द्रदेवताके उत्तराघारे विनियोग उच्यते। वायवे वा नियुवते श्वेतलप्सुदी द्वे दध्यात् ॥३८॥ अथवा नियुवद्गुणविशिष्टाय वायवे शुक्लः पशुरालभ्यते न प्राजापत्यः पञ्च पशवो वा एवमपि हि श्रूयतऽएव· श्वेतो वर्णतः लप्सुदी कूर्चलः[1] तूपरशब्दश्चात्रानुवर्तते अथैतं वायवेऽतूपरमालभतऽइति (६. २. २. ६) श्रुतेः। तत्र च द्वे धाष्ये दध्यात् तस्य सप्तधेन्य इति (°८) वचनात्। सं° श्वेतः श्वेतवर्णः· लप्सुदी लप्सुदं कूर्चम् तद्वान्। प्राजापत्यः पशुपुरोडाशो द्वादशकपाल उभयोः ॥३९॥ उभयोरपि प्राजापत्यवायव्ययोः प्राऽत्य एव द्वाऽलः पऽशो भवति।

कद्वत्यो याज्यानुवाक्याः प्राजापत्यस्य ॥४०॥ शुक्लवत्यो वायव्यस्य ॥४१॥ वपाया वा ॥४२॥ वा अवधारणे· शुक्लवत्यौ भवतः वपाया एव शुक्ल-

---

१) ? कूर्चालः K.